

Ohebné částice 助動詞 – jeden ze slovních druhů. Patří mezi slova synsémantická, mají ohýbání. Připojují se k predikativům nebo k jiným ohebným částicím a substantivům, vyjadřují rod, aspekt, čas, polaritu, slovesný způsob apod. Existují i teze, podle nichž nejsou uznány za samostatná slova, nýbrž za polysufixy (teze Jošio Jamady).

Podle významů bývají běžně rozčleňovány do následujících jedenácti skupin:

A	kauzativita = <i>seru / saseru</i>] rod
B	pasivum, potenciál, samovolnost, uctivost = <i>reru / rareru</i> ...	
C	zdvořilost = <i>desu / masu</i>	zdvořilost, zp. II
D	minulost, dokončení, reminiscence, potvrzení = <i>ta</i>	aspekt, čas
E	vůle, dohad = <i>u / jó / rašii / mai / daró</i>	způsob I
F	negace = <i>nai / nu</i>	polarita
G	rozhodnutí = <i>da</i>	polarita, zp. I
H	přání = <i>tai</i>] způsob I
I	připodobnění = <i>jóda</i>	
J	doslech = <i>sóda</i>	
K	stav, situace = <i>sóda</i>	

Existují teze, podle kterých skupiny A a B nejsou ohebnými částicemi, ale příponami (teze Motoki Tokiedy).

兄は弟に教え <u>させた</u> 。	(Starší bratr přiměl mladšího, aby mu to vysvětlil.)
兄は弟に教え <u>られた</u> 。	(Starší bratr byl poučen mladším.)
兄は弟に教えさせる <u>だろう</u> 。	(Starší bratr nejspíš přiměje mladšího, aby mu to vysvětlil.)
兄は弟に教えられる <u>だろう</u> 。	(Starší bratr nejspíš bude mladším poučen.)

V těchto příkladech je *ani* (starší bratr) subjektem stavu *ošiesaseru* (přimět k vysvětlení) a *ošierareru* (být poučen), subjektem kauzativy a pasivním subjektem. Slovo *daró* však nemá ke staršímu bratrovi žádnou vazbu, vyjadřuje subjektivní hodnocení ze strany mluvčího. V Tokiedovy gramatice jsou *seru / saseru*, *reru / rareru* z ohebných partikulí vyjmuty a klasifikovány jako přípony.

a	彼はいかにも男 <u>らしい</u> 。	(On je vskutku mužný.)
b	あそこにいるのはどうやら男 <u>らしい</u> 。	(Támhle, to jaksi vypadá na chlapa.)

V případě **a** je *rašii* sufixem, jenž utváří *~i* adjektivum *otokorašii* (mužný, chlapský), je součástí vyjádření toho, jaké atributy má *kare* (on). V případě **b** je *rašii* ohebnou částicí, která vyjadřuje subjektivní hodnocení ze strany subjektu promluvy, součástí vyjádření atributů

výrazu *otoko* (muž) není. Pokud bychom *a* a *b* rozlišovali tímto způsobem, potom bude Tokiedova teze platná.

Specifikem ohebných částic je, že jsou nesamostatnými slovy, a přitom mají ohýbání. Nicméně v případě výrazů *u* / *jó* / *mai* ze skupiny *E* ke změně tvaru slova nedochází. Podívejme se však na následující příklady:

c 突然雨が降り出すということもあるまい。(Nemyslím, že by se mělo náhle rozpršet.)

d あろうことか、あるまいことか、…… (Může se to stát, nemůže se to stát ...)

Pokud usoudíme, že *mai* v příkladě *c* je v koncovém tvaru, a že *mai* v příkladě *d* je ve tvaru přívlastkovém, pak lze uvažovat tak, že ke změně tvaru slova zde sice nedochází, ale ohýbání zde je. Haruhiko Kindaiči takovýmito případy říká neměnné ohebné částice 不変化助動詞.

Výrazy ze skupin *A*, *B*, výrazy *u* a *jó* ze skupiny *E* a výrazy *nai* a *nu* ze skupiny *F* se připojují k imperfektnímu tvaru ohebných slov. Imperfektní tvary nemají samostatného použití, mají tedy oslabený charakter samostatného slova. Tím pádem lze výše zmíněné ohebné partikule dohromady klasifikovat jako sufixy.

Kromě dělení podle významů, lze ohebné partikule dělit i následujícími způsoby:

1. Dělení podle napojení

napojení na imperfektní tvary = *seru* / *saseru* / *reru* / *rareru* / *nai* / *nu* / *u* / *jó*

napojení na adverbální tvary = *masu* / *ta* / *sóda* (stav) / *tai*

napojení na koncový tvar = *mai* / *sóda* (doslech)

napojení na neohebná slova = *da* / *desu* / *rašii* / *daró* / *dešó* / *sóda* (stav)

2. Dělení podle vzoru ohýbání

ohýbání dle vz. jednostupňového spodního = *seru*: セ・セ・セル・セル・セレ・セロ

ohýbání dle vz. *~i* adjektiv = *nai* / *tai* / *rašii*: (ク)・ク・イ・イ・ケレ・□

ohýbání dle vz. *~na* adjektiv = *da* / *jóda* / *sóda* (stav, doslech): ダロ・ダッ・ダ・ナ・ナラ

ohýbání dle specifických vzorů = *masu* / *desu* / *ta* / *nu* (*n*)

ohýbání dle vz. neměnnosti = *u* / *jó* / *daró* / *mai*

Ohebné částice se používají v napojení vícero za sebou. Tomuto říkáme „vzájemná přípojnost“ ohebných částic 助動詞の相互承接. Šinkiči Hašimoto ve své knize 『助詞・助動詞の研究』 (Studie o partikulích a ohebných částicích) (nakl. Iwanami šoten, 1969) předkládá následující shrnutí:

(1) ohebné částice vidu (1. stupeň, 2. stupeň)

lze je shrnout jako měnící se podle pádů

- (2) ohebné částice přání (3. stupeň) —
- (3) ohebné částice dokončení (4., 5., 6. stupeň) kladné rozhodnutí
- (4) ohebné částice negace (7. stupeň) záporné rozhodnutí
- (5) dohad (nejednoznačnost) a minulost (8. stupeň a dál)

Hašimoto pak předkládá následující schéma:

<i>vid</i>			<i>dokončení</i>			<i>záporné potvrzení</i>	<i>dohad</i>	<i>minulost</i>
す	る	たし	ぬ	たり	つ	ず	べし	けり
さす	らる					=ツ	べかりズ	めりケル
しむ						ざり=ヌ	シム	
						シム	まじ	らし
							まじかり	らむ
							[まし]	けむ
								む
								まし・じ

(vyňato z knihy 『現代日本語文法入門』, autor 小池清治)